

Rosicka, Janina

Zebranie Pracowni Historii Nauk Społecznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 22/4, 855-856

1977

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZAKŁAD HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI

ZEBRANIE PRACOWNI HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

W dniu 11 maja 1977 r. dr Jerzy Rózewicz wygłosił referat *Polskie środowiska naukowe w Petersburgu w latach 1905—1918*. Po krótkim scharakteryzowaniu Polonii petersburskiej referent skupił uwagę na udziale Polaków w rosyjskich uczelniach petersburskich i w niektórych instytucjach naukowych nie prowadzących działalności dydaktycznej, jak na przykład w Instytucie Medycyny Doświadczalnej, Rosyjskim Komitecie Geologicznym, Rosyjskim Towarzystwie Geograficznym, Cesarskiej Akademii Nauk.

Zasadniczą jednak częścią referatu dra J. Rózewicza było omówienie polskich towarzystw naukowych działających w Petersburgu. Wiele miejsca referent poświęcił Związkowi Polskiemu Lekarzy i Przyrodników (1907—1918) oraz Polskiemu Towarzystwu Miłośników Historii i Literatury (1916—1918). Były to najpoważniejsze i najliczniejsze polskie towarzystwa naukowe w carskiej Rosji. W referacie została również omówiona działalność Towarzystwa Polskich Prawników i Ekonomistów (1915—1918), Koła Warszawskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości (1908—1918), Polskiej Narady Ekonomicznej i Rozrachunkowej (1917—1918) oraz Piotrogradzkiego Oddziału Stowarzyszenia Techników Polaków w Rosji (1918). Dr Rózewicz mówił także o polskim szkolnictwie wyższym w Petersburgu. Bardziej szczegółowo przedstawił program powstałych w 1916 r. Wyższych Kursów Polskich, które miały dać słuchaczom wykształcenie uzupełniające na poziomie uniwersyteckim w zakresie filozofii, historii, literatury oraz prawa i socjologii. Końcowe fragmenty referatu dra Rózewicza dotyczyły dwu polskich czasopism naukowych wydawanych w Petersburgu: „Kwartalnika Litewskiego” i „Myśli Narodowej”.

W dyskusji kierowano pod adresem referenta pytania o materiały, na podstawie których opracowano referat, o działalność poszczególnych uczonych (J. Baudouina de Courtenay, L. Petrażyckiego, T. Zielińskiego, M. Godlewskiego, L. Jaczewskiego), o relację liczbową Polaków w stosunku do innych narodowości zamieszkujących Petersburg, o stosunek władz i inteligencji rosyjskiej do polskich przedsięwzięć w zakresie nauki. Padały też pytania, w jakim stopniu polskie środowisko naukowe Petersburga przyczyniło się do rozwoju nauki już w Polsce odrodzonej, proszono również referenta o scharakteryzowanie oblicza ideowego niektórych polskich uczonych, pracujących w Petersburgu oraz pod-

kreślano ważność tematu, który dotychczas był omijany przez polską historiografię. Postulowano także konieczność zajęcia się Polakami i polskimi organizacjami naukowymi w innych ośrodkach naukowych carskiej Rosji.

Janina Rosicka

ZEBRANIE OŚRODKA KRAKOWSKIEGO

17 czerwca 1977 r. odbyło się zebranie, na którym prof. Charles Schmitt z Warburg Institute w Londynie wygłosił odczyt pt. *Filippo Fantoni jako poprzednik Galileusza na katedrze matematyki w Pizie*. Florentyńczyk Filippo Fantoni (1530—1591) był kamedulą, autorem *De ratione reducendi anni ad legitimam formam et numerum* (Florencja 1560) i profesorem matematyki uniwersytetu w Pizie w latach 1560—1589 (z przerwami, w których pełnił obowiązki przeora klasztorów kamedulskich). W latach 1581—1585 studiował u niego Galileusz, który też po nim objął katedrę matematyki (w latach 1589—1592). Fantoni jest postacią bardzo mało znaną. Rękopisy jego dzieł (komentarz do *Quadripartitium Ptolemeusza*, do *Theoricæ novæ planetarum* Peurbacha, *Compendiaria institutio cosmographiæ et astronomiæ*, *Questio de motu gravium et levium*, *An demonstrationes mathematicorum sint certissimæ*) czekają na szczegółowe przebadanie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zajmował się — podobnie jak potem Galileusz — problemem ruchu oraz pewnością poznania matematycznego.

W dyskusji wskazywano, że Fantoni wyspecjalizował się w matematyce w klasztornym *studium domesticum*, które stały w Europie nieraz na wysokim poziomie, ale matematykę wykładał tradycyjnie, w skąpym zakresie, ograniczając się do I, II, III i IV księgi Euklidesa, że brak u niego recepcji Kopernika, natomiast silnie występuje nawrót do Arystotelesa. Fantoni wykładał w Pizie także geograficzny opis świata, pomijając niestety zupełnie Sarmację; liczba Polaków na tej uczelni w XVI w. była zresztą minimalna.

Karolina Targosz

Z KRAJU

TRADYCJE ORGANIZACJI NAUKI POLSKIEJ W XXV-LECIE POLSKIEJ AKADEMII NAUK (WYSTAWA W PAŁACU STASZICA W WARSZAWIE)

W dniach od 25 maja do 3 czerwca 1977 r. otwarta była wystawa, obrazująca tradycje organizacji nauki polskiej — począwszy od Renesansu do ostatnich lat. Wystawę zorganizowały Archiwum PAN i Biblioteka PAN w Warszawie przy współpracy Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN. Scenariusz opracowali nie ujawnieni pracownicy Archiwum PAN. Oprawę plastyczną projektował Czesław Wielohorski, fotografie wykonał Stanisław Turski, a diapozytywy Edward Czapliński.

Wystawa składała się właściwie z 3 części. W pierwszej przedstawiono publikacje Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Archiwum PAN